

LIDÉ

Jubilanti společnosti

Česká geografická společnost má tu čest poblahopřát všem svým členům, kteří v posledním čtvrtletí roku 2022 a prvním čtvrtletí roku 2023 oslavili významné životní jubileum.

85 let: doc. RNDr. Václav Příbyl, CSc.

80 let: prof. RNDr. Jan Kalvoda, DrSc. – Nora Příbylová – PaedDr. Jaroslav Strnad

70 let: doc. RNDr. Jan Havrlant, CSc. – RNDr. Vladimír Herber, CSc. – prof. RNDr. Vladimír Ira, CSc. – doc. RNDr. Marie Novotná, CSc. – RNDr. Jaroslav Vávra, Ph.D. – doc. RNDr. Miroslav Vysoudil, CSc.

65 let: doc. PaedDr. Eduard Hofmann, CSc. – RNDr. Karel Trčka

60 let: RNDr. Boris Burcin, Ph.D. – RNDr. Jiří Hiess

55 let: doc. PhDr. Aleš Kaplan, Ph.D., MBA

50 let: RNDr. Mgr. Tomáš Burda, Ph.D. – doc. RNDr. Josef Kunc, Ph.D.

Blahopřejeme všem oslavencům a zároveň děkujeme všem členům společnosti, kteří se v roce 2023 dožívají významného jubilea, za jejich práci pro českou geografii.

Jaroslava Helusová nás opustila

Ve čtvrtek 26. ledna 2023 jsme se v kostele Panny Marie Královny Míru v Praze 4 na Lhotce naposledy rozloučili s paní Jaroslavou Helusovou, která zemřela 19. ledna 2023 v pozhnaném věku nedožitých 87 let.

Jaroslava Helusová je a navždy bude velmi pevně svázána s Českou geografickou společností. Od 80. let 20. století pracovala jako vedoucí sekretariátu společnosti, společně s tehdejšími prezidenty prof. Gardavským naši společnost provedla bouřlivými roky změny na počátku 90. let. Společně se jim oběma podařilo

po zrušení Geografického ústavu stabilizovat Českou geografickou společnost nejen po personální linii, ale také zajistit dobré zdroje financování společnosti na mnoho let dopředu.

Jako čerstvě jmenovaný vědecký tajemník ČGS a předseda pražské-středočeské pobočky jsem měl možnost s Jaroslavou Helusovou spolupracovat při přípravě výroční konference ČGS v Praze v roce 1996. V té době byla Jaroslava Helusová mojí laskavou a velmi tolerantní rádkyní, která usměrňovala moje asi naivní nebo nerealizovatelné nápady. Jako tajemnice společnosti mě zvolna seznamovala s tím, jak ČGS funguje a co má dělat vědecký tajemník. Její vždy laskavé chování, důraz na etiku jednání, ale i znalost formálních procedur snad postupně obrušovaly moje neohrabané vnímání světa.

Dodnes si pamatuji, že když Jaroslava Helusová při přípravě výroční konference vešla do dveří, jaká důstojnost a věcnost chování ji doprovázela. Na každé jednání byla dokonale připravena, byla okamžitě schopna reagovat na moje nerealistické nebo možná i naivní nápady a velmi jemně, ale přitom velmi důrazně kormidlovala přípravu konference správným směrem.

Když jsme v té době organizovali jednání Hlavního výboru společnosti, byla vždy připravena zajistit salonek v budově Akademie na Národní třídě, vytvořit důstojnou atmosféru, připravit podklady pro jednání a ještě z jednání sestavit zápis, kde byly uvedeny všechny podstatné body a výsledky. Okrajová diskuze nebo mimoběžné promluvy nás akademiků, které nesměřovaly k věcné podstatě projednávaného bodu, pak Jaroslava Helusová decentně shrnula v jedné větě: „K tématu proběhla diskuze.“

Když na konci naší konference ČGS v Praze v roce 1996 nám Jaroslava Helusová oznamovala, že již chce ukončit svoji práci pro naši společnost, velmi zřetelně jsme cítili, jak končí jedna etapa, která znamenala v ČGS noblesu, důstojnost a řád.

Velmi mě mrzí, že jsem neměl v dalších letech s Jaroslavou Helusovou pravidelné kontakty a naše setkávání bylo víceméně nahodilé. Mnohé z jejích postojů, názorů a principů jsem pochopil a ocenil až mnohem později. Víím, že Jaroslava Helusová by mě mohla ještě více naučit o etice jednání, o důstojnosti a o mezilidských vztazích.

Doufám, že stále ještě kousek důstojnosti a slušnosti, kterou do genetického kódu ČGS vložila paní Helusová, v naší společnosti i dále přetrvává.

S úctou Radim Perlín

Docent Václav Příbyl oslavencem

Vzhledem k tomu, že jsem dostal příležitost napsat tento příspěvek k výročí narození doc. RNDr. Václava Příbyla, CSc., dovoluji mi, abych vás tímto seznámil s jeho

odbornou kariérou na Přírodovědecké fakultě Univerzity Karlovy, a to včetně několika osobních zážitků. S Václavem Příbylem jsem se prvně seznámil jakožto student katedry kartografie a fyzické geografie. Bylo to někdy na počátku 80. let minulého století, kdy jsem zahořel náklonností ke geomorfologii, kterou právě Václav Příbyl tehdy, společně s kolegou doc. Votýpkou, učili.

Když jsem si prohlížel seznam předmětů, které tehdy Václav Příbyl učil, překvapilo mne, jaké velké množství předmětů to bylo – napočítal jsem jich celkem patnáct. Bylo to samozřejmě za celou kariéru (1965–2010) a někdy ve spolupráci s více pedagogy, ale i tak si obdobnou výukovou zátěž dnes již nedokáži představit. Mnohé předměty byly spojeny právě s geomorfologií (Dynamická geomorfologie, Metody geomorfologického výzkumu apod.), ale i s ochranou přírody (Nauka o krajině či Ochrana a tvorba životního prostředí). Bylo to v dobách, kdy geografické katedry zajišťovaly komplexní regionální výuku všech světadílů, a to při mnohem menším počtu zaměstnanců na katedrách. Václav Příbyl se tehdy věnoval fyzické geografii Austrálie či polárním oblastem. Obrovské zatížení tehdy představovalo i vedení studentských prací, byť se v té době ještě nepsaly bakalářské práce a studium nebylo dvoustupňové. Vedení 54 diplomových prací představuje nepochybně úctyhodný objem práce. Nepatřil jsem sice mezi jeho diplomanty, ale v užší skupině geomorfologicky zaměřených studentů jsme prováděli mapování CHKO Kokořínsko. Zde jsem s ním rovněž absolvoval týdenní kurz geomorfologického mapování, kde si studenti vytvářeli cit pro rozpoznání vývoje reliéfu. Při zpětném pohledu bylo toto asi to nejcennější. Jubilant postupně školil i 15 studentů v postgraduálním studiu. Součástí pedagogické práce byla i tvorba skript pro vysokoškolské posluchače a učebních textů pro studenty gymnázií. V té době také vycházel v nakladatelství Kartografie Praha soubor map s textovými přílohami. V těchto byly vždy i fyzicko-geografické charakteristiky daného regionu, které se daly využívat v regionální geografii. Takto například napsal v 70. letech přírodní charakteristiky k mapám Asie a Portugalsko a Španělsko či v následujícím desetiletí zpracoval Antarktidu, Arktidu a Oceánii. Zapojil se i do encyklopedické tvorby v rámci Československé encyklopedie (1975, 1976) či po deseti letech do obdobného díla vydaného v Akademii Praha. V 90. letech jsem již měl možnost s Václavem Příbylem pracovat osobně, a to na tzv. *Zeměpisném slovníčku*, který jsem editoval pro Nakladatelství ČGS. Pro jeho preciznost bylo vždy radost s ním spolupracovat.

Když jsem procházel seznam publikací v databázi Scopus, nejstarší z nich spadá do roku 1980 a vyšla v AUC Geographica (*Geomorfologické poměry Statní přírodní rezervace Střela*) a poslední je z roku 2006 (*Fyzická geografie na Univerzitě Karlově v Praze*), kde je shrnut historický vývoj naší katedry. Vzhledem k tomu, že se Václav Příbyl sám aktivně účastnil vedení katedry i vedení doktorského studia fyzické

geografie, byl tento přehledový článek i cenným završením jeho účasti na řízení katedry a zachovává mnohé informace pro další generace. Ve výzkumu se jubilant zaměřoval zpočátku své kariéry na mapovací práce (a analýzy vzorků) v Egyptě, později se účastnil výzkumu geomorfologických lokalit chráněných území, zabýval se erozí a klasifikací reliéfu. Vliv mladé tektoniky na vývoj reliéfu studoval u Vyššího Brodu a na obdobné tematice věnované výzkumu pro úložiště jaderného odpadu jsem již měl možnost s ním spolupracovat (a publikovat) i osobně. Tehdy vzniklo během tří let několik publikací, ještě i ve spolupráci s dr. B. Balatkou. Sám oslavenec zpracoval rovněž několik hospodářských smluv s touto tematikou v rámci tzv. aplikovaného výzkumu.

Na závěr mi dovoluje popřát našemu milému kolegovi za celou katedru hodně zdraví a síly do dalších let. Zanechal po sobě nezapomenutelný kus práce v rozvoji katedry, a to i v době přelomových let po roce 1989 či při různých reorganizacích, změnách struktury výuky apod. Byl pro mnohé z nás nejen učitelem, ale i milým kolegou, na kterého bylo vždy spolehnutí a kterého bylo vždy příjemné potkat a pohovořit s ním. Vše nejlepší a děkujeme!

S úctou Vít Vilímek

Více o životě a díle jubilanta najdete ve starších číslech časopisu *Informace ČGS* (37, 1, 80–81; 32, 1, 89–81 a 29, 2, 83–85).

Jan Kalvoda – poutník krajinami hor

Profesor fyzické geografie Univerzity Karlovy, prof. RNDr. Jan Kalvoda, DrSc., se letošního roku dožívá 80 let. Narodil se se 12. února 1943 na pražských Vinohradech do rodiny inženýra ekonomie a učitelky matematiky. V mládí si oblíbil astronomii, hru na varhany a atletiku. Po maturitě na gymnáziu se nejprve uplatnil jako zemědělský dělník a poté mohl být přijat na Univerzitu Karlovu. Kromě hlubokého zájmu o přírodní vědy ho přitahovala klasická hudba a stále více horolezectví.

Pregraduální studium geografie na Přírodovědecké fakultě absolvoval v roce 1966 a poté působil více než dvě dekády jako aspirant a výzkumný pracovník v ústavech ČSAV. Titul doktora přírodních věd získal v roce 1974 po obhajobě práce *Geomorfologie hřebenové části Vysokých Tater*. Jeho hlavním školitelem byl prof. Josef Kunský a školitelem-konzultantem na slovenském území prof. Michal Lukniš. Ke své alma mater, Univerzitě Karlově, se mohl Jan Kalvoda vrátit v roce 1990, kdy také obhájil doktorskou dizertační práci *Geomorfologický záznam orogeneze Himálaje a Karákóram v kvartéru*. Po obhajobě habilitační práce *Geomorfologie Himálaje východního Nepálu*

byl jmenován docentem (1991) a následně roku 1993 profesorem fyzické geografie. Na Přírodovědecké fakultě Univerzity Karlovy (PřF UK) tak působí již 33 let.

Vějíř jeho zájmů a výzkumů je tak bohatě rozevřený, že lze jen obtížně stručně popsat působení této renesanční osobnosti. Podrobněji se vědecké a pedagogické činnosti Jana Kalvody (vč. jeho působení na britských univerzitách v Oxfordu a Cambridge) věnoval před deseti lety v tomto periodiku (Informace ČGS, 2013, 32, 1) jeden z jeho žáků, prof. Vít Vilímek. Od té doby Jan Kalvoda publikoval další monografii, a to o dynamice geomorfologického vývoje oblasti Makalu Barun v nepálském Himálaji (2020). Vedle toho se spolu s českými a zahraničními kolegy věnoval v odborných článcích poslední dekády zejména kvartérnímu vývoji systému říčních teras Českého masivu, geodynamické interpretaci tíhových anomálií vypočtených z aktuálních globálních modelů tíhového pole Země a morfologickým projevům přírodních ohrožení a rizik.

Souhrnná bibliografie Jana Kalvody byla dosud publikována pouze na webové stránce katedry fyzické geografie a geoekologie PřF UK.¹ Čítá dvanáct stran. Světový katalog knihoven WorldCat uvádí, že autor Jan Kalvoda publikuje od roku 1969 do současnosti ve třech světových jazycích a jeho dokumenty je možné nalézt v 579 knihovnách na světě.

Svou vědeckou a výzkumnou činnost zaměřil Jan Kalvoda na fyzickou geografii, evoluční geomorfologii, geodynamické aspekty aktivní orogeneze, paleogeografii kvartéru, přírodní ohrožení a na vybrané problémy fyzikální kosmologie ve vztahu k vědám o Zemi. Dosud publikoval 22 odborných knih, 27 kapitol v knihách a přes 150 vědeckých článků v odborných nakladatelstvích. Vedl nebo oponoval kolem 70 vysokoškolských závěrečných prací a například jen pro prestižní časopis *Geomorphology* (Elsevier), kde je členem redakční rady, vypracoval již více než 200 recenzních posudků.

Je možné konstatovat, že Jan Kalvoda žije v souladu s řeckým ideálem harmonizujícím sílu ducha a těla. Jeho odborný život je nejvíce spjat s výzkumem velehor. Zúčastnil se osmi horolezeckých a vědeckých výprav do Himálaje, Karákóramu, Pamíru, Ťan Šanu a dalších pohoří Asie. Přispěl zejména k poznání průběhu orogeneze v oblastech kolizního styku pevninských desek zemské kůry. Kolizní orogeneze je v pohořích Vysoké Asie doprovázena extrémní erozí a denudací, avšak typy a kombinace těchto morfogenetických procesů, určené rytmy klimatických změn, zároveň ovlivňují, stimulují a v některých zónách dokonce podmiňují morfostrukturní výstavbu mohutných horstev.

Při týmových výzkumech ve střední Evropě usiloval Jan Kalvoda především o řešení tradičních témat českých a slovenských geomorfologů. Jedná se zejména o poznávání vývoje povrchových tvarů Česka, který je základem paleogeografické historie a rozmanitosti přírodního prostředí naší vlasti. Dále pracoval ve víceoborových

¹ <https://www.natur.cuni.cz/geografie/fyzgeo/kalvoda-publications.pdf>

projektech zaměřených na sledování současných geomorfologických procesů, včetně sesuvů, skalních řícení a projevů seismické aktivity v georeliéfu. Tyto převážně teoretické studie mají i aktuální využití pro společnost, například při výstavbě velkých inženýrských děl nebo při prognóze přírodních hrozeb.

Jubilantovu vlídnost, schopnost naslouchat a pomáhat oceňují jak jeho kolegové, tak studenti, ale i lidé, které potkával při svých terénních výzkumech. K obyvatelům odlehlých území v Asii přistupoval vždy s respektem a úctou, což mu pak stejným dílem opláceli. Unikátní fotografie, které na cestách vytvořil, vážou k sobě často jedinečné a hluboce lidské příběhy. Specifický přístup k lidem, spojený také se zájmem o lékařství, jsou Janu Kalvodovi vlastní i díky jeho laskavé manželce, doc. MUDr. Bohdaně Kalvodové, která je mu celoživotní oporou. Jan Kalvoda je otcem dvou dospělých dětí (Johanky a Jana) a dědečkem tří vnoučat (Sebastiana, Viktora a Davida).

Zásadovost a morální postoje, akcentované ve vzpomínkách kolegů, jako by z jeho vzpřímené postavy vyzařovaly. Český bard Karel Kryl kritizoval, že „zaujímáme postoje, místo toho, abychom stáli“. Na Jana Kalvodu by však mohl být hrdý. Je to muž, který stojí s čistým štítem pevně na Zemi. Do dalších let tedy jubilantovi přeje vše nejlepší.

Eva Novotná

Více o životě a díle jubilanta najdete ve starších číslech časopisu Informace ČGS (37, 1, 84–85 a 32, 1, 96–98).

Nora Příbylová slaví kulatiny

V podstatě nedávno jsem pro Informace ČGS psal článek k životnímu jubileu mé milé středoškolské profesorky paní Nory Příbylové. A ejhle, ono mezitím uplynulo 5 let.

Paní Nora Příbylová spojila svoji profesní dráhu s výukou geografie a také biologie na gymnáziu Nad Štolou v Praze 7. Za dlouhou dobu svého pedagogického působení na jedné škole se jí podařilo zapsat se do dějin školy a vychovat celou řadu studentů k lásce a zájmu o geografii nebo biologii nebo možná o oba obory najednou. V hodinách jsme se většinou nebiflovali nějakou novou látkou, nová témata a netrásli jsme se, kdy zase půjdeme k tabuli, ale tak nějak jsme oběma předměty proplouvali, aniž bychom si toho všimli, a přitom jsme se mnohé dozvíдали a dozvěděli. Asi se v hodinách i zkoušelo nebo se jistě psaly nějaké testy a písemky, ale nikdo z nás tehdejších žáků Nory Příbylové si nepamatuje nějaký horečnatý třes a paniku, že zase bude zkoušení.

Možná právě proto někteří z nás se začali postupně více a více zajímat o geografii nebo biologii a někdy od třetího ročníku jsme již věděli, kde leží Albertov, jak to tam vypadá a co se tam studuje. Pro mě jako středoškolského studenta byla geografie poznávání světa prostřednictvím map a snad pod vlivem Nory Příbylové jsem se zajímal o to, co lze v mapách vyčíst, ale i to, co v mapách není. Díky Noře Příbylové jsem se naučil studovat tematické mapičky ve školním atlase, hledat vztahy mezi jednotlivými informacemi a začal jsem si dávat dohromady svoje první prostorové souvislosti a učil se být geografem.

Přeji paní Noře Příbylové k jejímu životnímu jubileu mnoho spokojenosti, mnoho štěstí a mnoho zdraví a jsem velmi rád, že jsem měl možnost v době, kdy se formuje osobnost každého člověka, vstřebávat znalosti a zkušenosti i od ní.

Bývalý student Radim Perlín

Podrobnější a životopisné údaje o jubilantce najdete ve starších číslech časopisu Informace ČGS (37, 1, 86 a 32, 1, 99).

K jubileu doktora Jaroslava Strnada

Co je na tom dresu tak zvláštního, že se jeho čerstvý nositel tak usmívá? No samozřejmě, číslo na zádech. 80!!! Tak to byl první dárek k významným narozeninám od Old Boys Handball Clubu z Hranic, což jsou v podstatě lidé, kteří působili v klubu ve „zlatých sedmdesátkách“ minulého století, v němž působil i PaedDr. Jaroslav Strnad. Sport patří k pěti pilířům jeho života: rodina, geografie, cestovatelství, pedagogika, sport.

Ale zpět k dresu. O tom, jak díky házené poznával svět i za železnou oponou, vyprávěl rád na společných cestách v Tatrách před revolucí i po revoluci na aktivitách ve Francii. Turistika, sport a geografie nás propojily, stali se z nás kamarádi. Ještě víc nás sblížily cestovatelské aktivity po roce 1990. Začalo to na Exodu do Českého lesa v červenci 1990. Po výstupu na Gross Osser jsme s překvapením zjistili, že hranice se západním Německem skutečně zmizely, jsou volné i pro české návštěvníky. Večer jsme navrhli účastníkům změnu programu: místo dalších cest Českým lesem vezmeme autobus a vydáme se do Německa, na den, možná dva, vyjde-li nám nafta. Masové nadšení, dnes nepochopitelná euforie, touha navštívit místa čtyři dekády nepřístupné NSR, téměř žádné marky v peněžence. Jaroslav Strnad se ujal velení, neboť jako jediný tam díky házené kdysi byl. Mnichov, Norimberk, přes noc do Ga-Pa a Regensburgu. Přejezd přes Železnou Rudu vyšel jako v americkém filmu, na vrcholku došla nafta, ale doplachtili jsme z kopce k české benzínce.

Ta touha poznávat, cestovat a dělit se o zážitky i s jinými lidmi Jaroslavu Strnadovi zůstala. I v 80 letech na letošní léto připravuje dva cyklozájezdy na Lago di Garda, s manželkou vyjíždí na kole po krásných cyklostezkách kolem Bečvy, které kdysi navrhoval, mapoval a propagoval. Pohyb má rád pořád, stále si dokáže rekreačně zlepšit náladu tenisem či stolním tenisem, o turistických výšlapech nemluvě.

V našich Informacích jsem o Jaroslavu Strnadovi již psal při jeho jubileích před pěti či 10 lety. Nechci se opakovat, ale jen připomenu i jeho zásluhou pedagogickou dráhu, vybudování výuky pro průvodce a pracovníky v cestovním ruchu, autorství výborné učebnice *Průvodce cestovního ruchu*, bohužel určené jen pro frekventanty studia. Jako autorizovaná osoba nejen vydával osvědčení průvodcům, ale především je vedl k metodice vedení lidí, psychologické a teoretické přípravě a prezentaci podstatného. Vždy zdůrazňoval geografické zajímavosti, terminologii i kuriozity, které jako zkušený pedagog uměl působivě a přitom nenásilně sdělovat.

Tak, Jardo, jako na vrcholu Monte Cinta, připijme si „valašskou vrcholovkou“ na zdraví. Jménem geografické obce Ti přeje zdraví, hodně dobrých nápadů a další cestovatelské zážitky.

Bohumil Vévoda

Více o životě a díle jubilanta najdete ve starších číslech časopisu Informace ČGS (37, 1, 86–87 a 32, 1, 100–102).

Jan Havrlant oslavil 70. narozeniny

Doc. RNDr. Jan Havrlant, CSc. oslavil v říjnu 2022 své 70. narozeniny. Je dlouholetým významným členem komunity ostravských geografů, který byl v letech 1986–2021 členem nejprve katedry geografie a po jejím rozdělení katedry sociální geografie a regionálního rozvoje a v letech 2011–2015 zastával mj. také funkci předsedy moravskoslezské pobočky ČGS.

Jan Havrlant se narodil v Ostravě 17. října 1952. Geografii vystudoval na Univerzitě Karlově (UK) v Praze (1972–1977).

První dva roky po vysoké škole pracoval v Praze v Českém statistickém úřadě a v letech 1979–1986 byl zaměstnán v ostravské pobočce Českého hydrometeorologického ústavu. V roce 1986 přešel na katedru geografie na tehdejší Pedagogické fakultě v Ostravě, kde již několik let předtím externě přednášel. Postupně odborně rostl: v roce 1983 si udělal na UK v Praze tzv. malý doktorát RNDr., v roce 1993 obhájil tamtéž kandidaturu věd v oboru regionální geografie a v roce 2004 se na Univerzitě Komenského v Bratislavě habilitoval. Navázal tak na profesní

aktivity svého otce, prof. Miroslava Havrlanta (1925–2010), dlouholetého vedoucího katedry geografie a později prorektora Ostravské univerzity v jejím prvním funkčním období (1991–1994).

Na ostravské katedře jako odborník na regionální geografii přednášel stěžejní regionální předměty, zejména regionální geografii Československa a později Česka. V této oblasti také publikoval a účastnil se grantových vědeckých projektů. Jejich výčet je uveden v medailonku k jeho 60. narozeninám zveřejněném v Informacích ČGS (32, 1, 103–105). Profesionální zaměření na regionální geografii a cestovní ruch propojil s řadou geografických exkurzí v českých i středoevropských – mimo jiné i alpských – regionech, jakož i s bohatou průvodcovskou činností (od poloviny 80. let až do období koronavirové pandemie v roce 2020). Jan Havrlant se díky tomu nakonec stal jedním z našich nejlepších znalců středisek alpského lyžování, zejména v německojazyčné části Alp.

Za dobu 30 let Jan Havrlant provázel více než stovku poznávacích a pobytových zájezdů cestovních kanceláří do více než 10 zemí. Byly to především právě již zmíněné pobytové zájezdy zaměřené na lyžařské sporty a letní horskou turistiku v alpských zemích. Nejčastějším cílem vedení zájezdů cestovních kanceláří i exkurzí pro studenty geografie na Přírodovědecké fakultě Ostravské univerzity byly zejména rakouské a italské horské regiony – masívy centrálního pásma Alp, jižních a severních vápencových Alp. V západní nejvyšší části Alp navštěvoval nejčastěji ledovcové oblasti Walliských, Bernských či Savojských Alp s proslulými mezinárodními turistickými středisky Zermatt – Cervinia, střediska Jungfrau-regionu ve Švýcarsku, Les Trois Vallées ve Francii aj.; ve východních Alpách byly jeho oblíbenými destinacemi zejména masívy Ötztalských, Zillertalských Alp, Hohe Tauern atd., ale také krasové oblasti masívů Dachsteinu, Julských Alp a Dolomitů (vč. Marmolady, Selly, Brenty ad.). Na tato místa se rád vracel i při soukromých cestách. Doufáme, že se tam bude ještě dlouho vracet i nyní, na zaslouženém odpočinku...

Tadeusz Siwek

Vladimír Herber, 70: Velmistr univerzitního geografického vzdělávání

Odkazuji na mnou dříve sepsaný profil jubilanta, RNDr. Vladimíra Herbera, CSc., k jeho šedesátinám v tomto časopise a zkusím se podívat na čilého pracujícího důchodce, který v předstihu splňuje parametry zamýšlené důchodové reformy současné vlády. On nejen pracuje, ale dokáže zaměstnat i řadu dalších, a to nejen důchodců. Rád vyprávím jeho anekdotu a vždy jej cituji: „Žide, ty nic neděleáš! No to snad ne, dejte mi dvacet lidí a uvidíte, co zastanu práce.“ On je totiž mj. geograf-pedagog (termín A. Wahly), který je i skvělým manažerem. Sice zřejmě fandí

tzv. zážitkové pedagogice (sdílím na ni despektní pohled spolu s O. Hausenblasem), ale umí studenty pořádně zaměstnat (podle mne pracuje student, kantor jej kyberneticky, tj. zpětnovazebně permanentně povzbuzuje a hodnotí). Ale vraťme se k jubilantovi, který působí na Geografickém ústavu Přírodovědecké fakulty Masarykovy univerzity (GÚ PřF MU) v Brně. Podrobnosti o jeho aktivitách naleznete na <https://is.muni.cz/osoba/herber>, kde si snadno najdete doslova obrovský rozsah

jeho výuky, v níž dosahuje kvalit velmistra, a musíme k tomu ještě přidat jeho aktivity další: pedagogický zástupce ředitele Geografického ústavu, člen Pedagogické komise děkana, člen Společné programové rady Učitelství, člen Společné programové rady Geografie, člen Knihovny rady fakulty a správce/odborný garant geografické části knihovního fondu fakulty. Jsou za ním desítky obhájených bakalářských a diplomových prací, školitelství 6 úspěšných absolventů doktorských studijních programů. Je čestným členem ČGS, působí v redakci tohoto periodika, vede odborné popularizační přednášky pro žáky středních škol, a to nejen v rámci Dní geografie. Je zapojen do MjUNI, což je portál pro všechny malé i velké badatele.

Má za sebou již 30 mimořádně úspěšných Letních geografických škol (i proto je velmistr), workshopy pro učitele zeměpisu na SŠ a ZŠ. Ale nedovedu pochopit, proč nevykazuje 16 Fyzickogeografických sborníků, které editoval a jež nemají nejen v české fyzické geografii obdobu. Ta se u nás rozpadla do dílčích subdisciplín, jež se geografii stále více vzdalují, nicméně ji do značné míry supluje fyzicko-geograficky (škoda, že ne geograficky) pojatá krajinná ekologie, v níž je i náš velmistr jako doma, začínal v hydrologii, s níž stále laškuje.

Možná se kriticky ušklíbnete a jedovatě poznamenate: lektor a velmistr? Stokrát ano! Dal své síly nejen ústavu, studentům, ale i naší geografické obci, jíž se hodně českých geografů straní, zřejmě jim brání v jejich personálním rozletu.

Velice rád vzpomínám na naše maturitní kurzy pro zájemce o univerzitní studium geografie, na nichž jsme přešli do „general geography“, která je klíčem ke geografickému vzdělávání. Samozřejmě na univerzitách dominují geografově-specialisté na dílčí geografické disciplíny, ale geograf-pedagog by měl být geografický generalista s rozhledem po celé geografii. Bohužel máme řadu geografů, kteří do geografie fyzickou geografii vůbec nezařazují a v geografickém vzdělávání nemají ani pomyslení na obecnou (general) geografii, samozřejmě pokrývající i složkové geografické disciplíny. Geografické vzdělávání je velmi významnou aplikací geografie, která ovlivňuje vztah veřejnosti k našemu zeměpisu a silně se projevuje i v zájmu středoškoláků o studium geografie na univerzitách. Proto by univerzitní geografie měla geografické vzdělávání výrazněji podporovat. A tohle náš velmistr umí perfektně provozovat na úrovni ústavu, fakulty, univerzity i na regionálních základních a středních školách, kde se zeměpis vyučuje. Jeho hlas by měl být více zohledněn i v ČGS, především v sekci geografického a environmentálního

vzdělávání. Dokázal zúřadovat studijní programy univerzitní geografie pro akreditační komise od roku 2000, včetně vzdělávání geografů-pedagogů, což se setkává s pochopením a spoluprací kolegů/kolegyň na GÚ PŘF MU. Proto zde nejsou problémy v učitelském studiu s vyváženými proporciemi mezi fyzickou a humánní geografii (nesouhlasím se zaměřováním sociální a humánní geografie, sdílím britské pojetí, nikoliv německé, byť formálně/loajálně akceptuji pojetí akreditační komise), navíc je v něm doceněna kartografie a geoinformatika. Náš velmistr provozuje úspěšně i terénní výuku a geografii regionální. Umí odolat mocensky silným konceptům omezování fyzické geografie, tématu trvalé udržitelnosti a umí se prosadit i v médiích: když například získal novináře pro informování o využití chytrých telefonů v hodinách zeměpisu, dokázal uskutečnit pro brněnskou ČT ukázkou terénní geografické výuky. To jen například dokumentuje dost směšné debaty našich pedagogů o absolutních zákazech mobilů ve školách. Rozhodně je nyní pro učitele přínosnější psychologie než česká pedagogika, což je ostatně zřejmé i na jejím zanedbání vývoje rámcových vzdělávacích programů na ZŠ a SŠ národním ústavem měnícím jen své označení.

Náš velmistr má za sebou rozsáhlou síť absolventů učitelské geografie nejen na jihu Moravy, ale po celé republice, proto již po 30 let pravidelně prosperuje jeho Letní geografická škola, do níž se přihlašují i absolventi učitelské geografie z jiných fakult připravujících geografů-pedagogy. Patří ke geografům, kteří mají výjimečný rozhled po světové knižní a časopisecké geografické produkci. Léta obhospodařuje rozvoj ústavní geografické knihovny navzdory úpadku i geografické četby u nás, prefabrikovanému omílání módních klišé, jež nejdou do hloubky geografického poznání; bohužel čte méně nejen veřejnost, ale i studenti, geografii nevyjímaje.

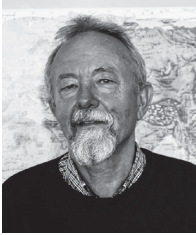
Je u nás málo tak zapálených geografů nejen pro vědu, ale i pro geografickou vědeckou i vzdělávací komunitu. Proto jubilatovi patří velký dík za to, co pro českou geografii vykonal a stále vykonává. Prostě z něho mám radost, neb je můj dobrý kritický a tvořivý kamarád...

Alois Hynek

Více o životě a díle jubilanta najdete ve starším čísle časopisu Informace ČGS (32, 1, 105–107).

„Geograf-džentlmen“ Vladimír Ira oslavil 70. narozeniny

V říjnu 2022 oslavil své sedmdesáté narozeniny jeden z nejvýznamnějších československých humánních a regionálních geografů prof. RNDr. Vladimír Ira, CSc. V Informacích ČGS (32, 1, 107–109) vyšel článek k jeho tehdejšímu 60. narozeninám z pera kolegy Ivana Andráška, ze kterého jsme si s dovolením vypůjčili i označení „geograf-džentlmen“. Právě toto označení trefně vystihuje charakterové vlastnosti

Vladimíra Iry. Ostatně se domníváme, že je české i slovenské geografické obci natolik známý, že toto označení nikoho nepřekvapí.

Vladimír Ira se narodil 25. října 1952 v jihočeském Písku. Ačkoliv ho jeho profesní dráha zanesla do Bratislavy, kde působí víceméně celý život, se svým rodným krajem je spjat pomyslnou pupeční šňůrou. Volné chvíle rád tráví na své chalupě v Husinci u Prachatic. Jeho almou mater se stala

Univerzita Komenského v Bratislavě, kde v roce 1976 úspěšně dokončil svá studia ekonomické a regionální geografie. Od počátku 80. let pak působil v Geografickém ústavu SAV. Zde se začal věnovat studiu široce pojaté problematiky interakce mezi člověkem a prostředím. Inspiraci hledal zejména u velkých jmen tehdejší západní geografie. Tyto myšlenky a koncepty pak přenášel do naší geografie, která na to v mnoha ohledech nebyla příliš připravená. V tehdejší československé geografii byl proto průkopníkem dnes již etablovaných disciplín environmentální geografie, behaviorální geografie, geografie času nebo urbánní geografie. Kariéra Vladimíra Iry se naplno rozvinula po roce 1989 v souvislosti s otevřením hranic a větší konfrontací tematické orientace české a slovenské geografie s mezinárodním prostředím. V letech 1994 až 1995 působil jako hostující vědecký pracovník na prestižní University of Cambridge ve Velké Británii, v roce 2001 na University of Gothenburg ve Švédsku, o rok později pak na University of Minnesota v USA. Pokračoval zároveň ve své výzkumné činnosti v Geografickém ústavu SAV, kde v letech 2006–2016 zastával post ředitele. V roce 2007 se habilitoval a o čtyři roky později úspěšně prošel jmenovacím řízením na Prešovské univerzitě v Prešově a získal tak titul univerzitního profesora.

Kromě jeho četných vědeckých aktivit externě vyučoval mimo jiné na Přírodovědecké fakultě Univerzity Komenského v Bratislavě, Přírodovědecké fakultě Univerzity Palackého v Olomouci a v posledních letech i na Pedagogické fakultě Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích. Ocenit lze i jeho další aktivity, ke kterým patří působení v redakčních radách časopisů (je dlouholetým šéfredaktorem Geografického časopisu), vědecká výchova (pod jeho vedením úspěšně ukončilo PhD studium sedm absolventů), účast na mnoha vědeckých projektech a v neposlední řadě četná účast v komisích pro habilitační a jmenovací řízení v geografických a jiných oborech. Pro milovníky čísel lze připomenout úctyhodných 24 monografií, 26 kapitol v monografiích, 69 odborných článků, více než 1 600 citací (z toho více než 400 na Web of Science a Scopus). Přesto se domníváme, že řadu jeho aktivit a přínosů pro rozvoj české a slovenské geografie lze jen těžko popsat, natož změřit.

Vzhledem k tomu, že rozsah tohoto příspěvku je omezen a nelze tak vyjádřit vše, co by mohlo být součástí subjektivně psaného medailonku, dovolíme si na závěr skromné blahopřání: *„Vážžený pane profesore, milý Vlado, přejeme Ti za celou*

slovenskou i českou geografickou komunitu vše nejlepší k Tvému životnímu jubileu. Ať Tě nikdy neopustí Tvá životní energie, Tvůj optimismus a Tvá noblesa.“

Stanislav Kraft, Daniel Michniak

Životní jubileum docentky Marie Novotné

Letošní významné životní výročí doc. RNDr. Marie Novotné, CSc. je příležitostí připomenout její profesní dráhu spojenou s oborem geografie. Marie Novotná geografii vždy prezentovala a učila jako disciplínu spojenou s uplatněním v praxi. Pedagogické dovednosti a svatá trpělivost při práci se studenty jsou její přednosti, které si po studiu učitelství na Pedagogické fakultě v Plzni (1971–1975) v aprobaci matematika – zeměpis a desetileté praxi na základních školách přenesla později i do práce na vysoké škole. S jejím celoživotním pedagogickým posláním se také pojí ochota připravovat studijní materiály pro výuku GIS či regionální geografie nebo psát učebnice pro základní a střední školy, což vždy obhajovala jako nejdůležitější „impakty“. Stejně nezištně se věnovala přednáškám pro učitele a šíření geoinformačních technologií mezi žáky základních a středních škol. V tomto směru je určitě průkopnicí, na kterou navazuje současná didaktika geoinformatiky v Česku.

Marie Novotná je oblíbená mezi studenty vstřícným přístupem, který pomohl stovkám i méně zdatných studentů překonat první kroky ke zvládnutí GIS. Mnoho z nich se dnes živí prací s geoinformačními technologiemi v soukromých firmách nebo institucích veřejné správy. Učila tak, aby studenti moderní technologie nejen používali „podle manuálu“, ale také přemýšleli nad možnostmi, smyslem a principem jejich použití. Dodnes na katedře vzpomínáme na společnou ukázkovou lekci GIS na partnerské univerzitě v Limoges. My, na úrovni začínajících uživatelů GIS, jsme tehdy podle pokynů plnili příkazy francouzského školitele, a tak úspěšně „analyzovali“ družicový snímek. Jediná naše kolegyně pokyny nestíhala, protože se na vlastní pěst snažila ve francouzsky komunikujícím softwaru zjistit, jak by to fungovalo jinak, lépe a proč to vlastně takhle děláme. Tak jsme jí museli omluvit s tím, že je to naše expertka na GIS.

Další přednostmi Marie Novotné jsou její zkušenosti z práce v Ústavu krajinné ekologie ČSAV (1985–1989) a Stavoprojektu v Českých Budějovicích (1989–1990). Zejména na Ústavu krajinné ekologie získala nejen řadu profesních a životních přátelství, ale také další podněty pro vědeckou práci. Z tohoto období si dodnes vzpomíná na pracovní úkoly, které by bylo třeba ještě lépe dotáhnout a uplatnit pro potřeby praxe. Právě uplatnění výsledků výzkumů, které dnes poskytovatelé grantů kontrolují povinným potvrzením aplikačních garantů, bylo pro Marii

Novotnou vždy samozřejmým měřítkem úspěšnosti. Pokud chápeme aplikovanou geografii jako jednu z dílčích disciplín, tak pro ni byla vždy doménou. Přestože výborně učila i teoretickou geografii, nikdy nezapomínala na otázku „Jak výsledky práce uplatníte v praxi?“. Odborné předpoklady dále rozvíjela studiem oboru ekonomická a regionální geografie na Přírodovědecké fakultě Univerzity Karlovy v Praze (1977–1983) a regionální geografie na Geografickém ústavu ČSAV v Brně (1986–1992).

Životní zkušenosti z rodné Čkyně a celého regionu jihočeského Pošumaví dokázala propojovat se svými odbornými pracemi a jejich orientací na zemědělství a rozvoj venkova. V těchto směrech se profilovala nejvíce, přičemž dokázala při výzkumech využít jak moderní možnosti geostatistických analýz, tak archivní informace o životě a krajině v minulosti. Rovnováha a schopnost propojit vědomí historické kontinuity regionu s pragmatickým využitím moderních IT technologií k užitečné analýze na podporu strategie budoucího rozvoje regionu je schopnost, kterou jí můžeme závidět. Vědeckou kariéru v tomto směru potvrdila také habilitací na České zemědělské univerzitě v Praze v oboru Regionální a sociální rozvoj (2013).

Od roku 1990 působí Marie Novotná na katedře geografie Západočeské univerzity v Plzni, kde pracovala nejprve na Fakultě pedagogické a nyní na Fakultě ekonomické. Stala se jedním z pilířů katedry, s významnou zásluhou na rozvoji studijního oboru Ekonomická a regionální geografie. Vyučovala postupně velké portfolio předmětů, ale mezi její srdeční záležitosti patří předměty GIS, Geografie zemědělství a Geografie malé oblasti. Posilovala zapojení katedry do celostátních aktivit prostřednictvím výzkumných projektů a také aktivní rolí v ČGS. Sekce regionální geografie ČGS pod jejím vedením uskutečňovala pravidelné konference zaměřené na otázky ukotvení oboru v rámci geografie nebo na metodiku výuky regionální geografie na školách. Přestože v tehdejší době nebyl hlavním výstupem konferencí mezinárodně registrovaný sborník, staly se závěry diskuzí a mnoho osobních setkání důležitými podněty pro formování regionální geografie u nás. Každý z generace, kdo zažil tehdejší setkávání, jistě vzpomíná na společenský a odborný rozměr konferencí v periferních lokalitách Plzeňského kraje – na Rybníku či v Nečtinech. Mimochodem, okolí zámku Nečtiny měla Marie Novotná vždy pečlivě „zmapované“, jak doslova ze studentských praxí s prvními přístroji GPS, tak sociálně-ekonomicky z formálních i neformálních rozhovorů v rámci řešení grantových projektů druhého bydlení nebo amenitní migrace. Aktivní role v ČGS se jubilatka nezříká ani v současné době, kdy je dlouholetou členkou revizní komise.

Znalosti regionální geografie předává Marie Novotná studentům nejen za katedrou, ale také velmi ochotně v terénu při terénních exkurzích po naší vlasti. Díky svému přehledu, širokému odbornému zaměření a profesním zkušenostem přitom dokáže propojovat kulturně-historické charakteristiky s otázkami ekonomického

rozvoje regionů ve vazbě na krajinně-ekologické souvislosti. Jako kolegové z katedry potom rádi vzpomínáme na společné zážitky z ostrovních expedic, při kterých jsme s Marií vystoupili na vulkány Liparských ostrovů, obdivovali ledovce a lávová pole Islandu nebo poznávali vavřínové lesy Kanárských ostrovů.

Při příležitosti životního jubilea přejeme Maruše pevné zdraví a mnoho krásných chvil trávených nejen v rodné Čkyni, ale též na dalších výletech za poznáním.

Jan Kopp, Jaroslav Dokoupil

Výběr projektů, na kterých se Marie Novotná podílela jako řešitel nebo spoluřešitel:

TL01000110 – Budoucnost venkova v České republice: Výzvy, vize, rozvojové scénáře a adaptační strategie [2018–2020]

SGS-2017-007 – Podnikatelské prostředí jako faktor regionálního rozvoje [2017–2018]

TD03000343 – Ekohydrologický management mikrostruktur městské krajiny [2016–2017]

TD020279 – Inovační potenciál Plzeňského kraje – stimul pro posílení teritoriální soudržnosti plzeňské aglomerace a příhraničních regionů [2014–2015]

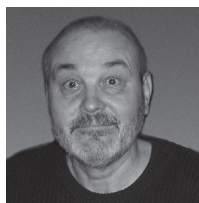
SGS-2014-053 – Hodnocení prostorové diferenciacie socioekonomických aktivit v Plzeňském kraji [2014]

GAČR 403/07/0714 – Amenitní migrace jako nová forma specifické globální migrace obyvatel [2007–2010]

GAČR 403/01/0726 – Druhé bydlení v ČR a vztah k jiným formám cestovního ruchu [2001–2003]

Více o životě a díle jubilatky najdete ve starším čísle časopisu Informace ČGS (32, 1, 110).

Jubilant Jaroslav Vávra

V březnu oslavil sedmdesáté narozeniny RNDr. Jaroslav Vávra, Ph.D., stálíce katedry geografie Technické univerzity v Liberci. Na pracovišti působí již od roku 1999 a zažil všechny vzlety a pády liberecké geografie. Nováčky, kteří se na pracovišti objevili v roce 2014 a mezi které se řadím i já, vřele přijal a zasvětil do specifík liberecké katedry. Nelze zapomenout na společné obědy v menze. Ty končily diskuzemi, v nichž hrál

kolega prim, a tak se z menzy odcházelo dvě hodiny po dožvýkání posledního sousta obědu. Jaroslav Vávra se na katedře geografie stará zejména o přípravu budoucích učitelů, a to především v rámci didaktiky geografie. On však preferuje pojem geografické vzdělávání a neváhá to nezalým důrazně připomenout. Se vzděláváním na různých úrovních má ostatně bohaté zkušenosti.

Kromě předmětů zaměřených na učitelské řemeslo stojí za existencí předmětů Humanistická a kulturní geografie a Místo (sic!), ve kterých reflektuje trendy angloamerického geografického myšlení a klade důraz na koncept místa. Ten hraje stěžejní roli v jeho pravděpodobně nejzásadnějším a nejcitovanějším článku *Jedinec*

a místo, jedinec v místě, jedinec prostřednictvím místa v Geografii. Do roku 2016 se Jaroslav Vávra angažoval v terénní výuce pro budoucí učitele na Malé Skále. V ní kladl důraz na hodnocení prostorových jevů, postihování rozdílů mezi městem a venkovem a transformaci teoretických poznatků do praktických dovedností. V terénu prokazoval svou dobrou fyzickou kondici, ostatně je absolventem učitelské aprobeace tělesná výchova – zeměpis na Univerzitě Karlově.

Jaroslav Vávra je znám tím, že se občas dostane do ostřejší výměny názorů se členy geografické či pedagogické obce. Přesto lze konstatovat, že má srdce ze zlata a jeho trpělivost se studenty i námi, jeho spolupracovníky, je téměř nekonečná. Někdy se totiž stane, že kolegové jeho konverzační partneři plně nerozumí. Chyba je obvykle na jejich straně, poněvadž nejsou schopni zpracovat poznatky geografické, filozofické či jiné postmoderny, které má v malíčku. Je totiž velmi aktivní v četbě anglofonní literatury a také v mezinárodních geografických spolcích (EUROGEO, IGU), jejichž akce poctivě objíždí. Jaroslav Vávra je ve svém věku člověkem, který na sobě stále pracuje a nejsou mu cizí moderní postupy a technologie. Milému kolegovi přeji za celé pracoviště hodně zdraví a elánu do dalších let.

Artur Boháč

Více o životě a díle jubilanta najdete ve starším čísle časopisu Informace ČGS (32, 1, 110–112).

Životní jubileum docenta Vysoudila

V březnu letošního roku oslaví sedmdesáté narozeniny doc. RNDr. Miroslav Vysoudil, CSc., jehož pedagogické i odborné působení je neodmyslitelně spjato s katedrami geografie Univerzity Palackého v Olomouci (UPOL). Množné číslo je v tomto případě na místě, neboť Miroslav Vysoudil nejprve vystudoval obor zeměpis – matematika na katedře zeměpisu při Pedagogické fakultě UPOL, kde také mezi lety 1976 a 1987 působil jako odborný asistent. V rámci reorganizace učitelského

studia v 2. polovině 80. let byly aktivity duplicitního geografického pracoviště na Pedagogické fakultě UPOL postupně utlumovány a Miroslav Vysoudil tak přešel na katedru geografie na Přírodovědecké fakultě (PřF) UPOL, na které působí dodnes. Kromě pracoviště postupně měnil také své odborné zaměření, když se po výzkumu stržové eroze (kterou řešil v rámci své diplomové práce) zaměřil na svoji oblíbenou klimatologii, které se tematicky věnoval ve své rigorózní a později i dizertační práci (*Dlouhodobé kolísání atmosférických srážek na území severní Moravy v závislosti na změnách cirkulačních poměrů ve střední Evropě v období 1881–1980*), které obě úspěšně obhájil na tehdejší Univerzitě J. E. Purkyně v Brně. V polovině

90. let se habilitoval na PřF UPOL v oboru Fyzická geografie s prací *Výsledky klimatologických výzkumů pro vědu a praxi*.

Výzkum klimatu, především pak problematika místního klimatu a městského klimatického ostrova, se staly jeho odbornou vášní. Pomyslným vrcholem výzkumné činnosti bylo vydání odborné knihy *Podnebí Olomouce* (2013), která vznikla ve spolupráci s ostravskou pobočkou ČHMÚ. V knize byly shrnuty zásadní výsledky dlouhodobého výzkumu této problematiky na příkladu města Olomouce. Výzkum byl podpořen i unikátními daty – jednak z mobilních měření, která Miroslav Vysoudil spolu se svými doktorandy na území města realizoval, především ale z unikátní Metropolitní staniční sítě Olomouc (MESSO), která byla pro tyto účely vybudována v roce 2009. Miroslav Vysoudil se o zřízení této sítě nejen zasloužil, ale také ji již 14 let s výrazným osobním nasazením udržuje v chodu. Kontinuálně měřená data tak mohou sloužit ještě dalším generacím studentů a vědců.

Kromě svého odborného působení Miroslav Vysoudil rovněž významným způsobem ovlivnil i další směřování katedry geografie na PřF UPOL, kterou mezi lety 1995 a 2004 úspěšně vedl. Předně se mu podařilo pracoviště personálně stabilizovat za situace, kdy počátkem 90. let odešla na odpočinek prakticky kompletní „zakladatelská“ generace olomouckých geografů. Miroslav Vysoudil na katedru přivedl novou generaci mladých pracovníků, kteří zde v takřka stejném složení působí až do současnosti. Významným způsobem podporoval zavádění moderních technologií do výzkumu i výuky geografie, se kterými se blíže seznámil na svých dlouhodobých stážích na Univerzitě ve Wageningenu, Britské Kolumbii a ve výzkumném ústavu Joanneum Research v Gratzu. Na katedře se pak i díky tomu začaly od druhé poloviny 90. let relativně rychle zavádět geografické informační systémy a využívání dat z dálkového průzkumu Země. Výuka DPZ se společně s meteorologií a klimatologií rovněž stala jeho hlavní pedagogickou činností v rámci geografických oborů na PřF UPOL.

Mnozí současní i bývalí studenti mohou potvrdit, že zkouška z meteorologie a klimatologie u Miroslava Vysoudila rozhodně nepatří k nejlehčím (a přitom přednášky začínaly vždy tak nevinně – pranostikou ☺). Jubilant vždy dokázal oslovit řadu studentů a studentek, kteří se rozhodli zabývat touto problematikou hlouběji a pod jeho vedením psát své bakalářské, diplomové a dizertační práce. Mnozí z jeho bývalých doktorandů (které školil v rámci spolupráce s katedrou fyzické geografie a geoekologie PřF Ostravské univerzity) nadále působí v oboru a úspěšně rozvíjejí výzkumná témata týkající se městského klimatu.

Studenti určitě také vděčně vzpomínají na oblíbené zahraniční geografické exkurze do alpských regionů Rakouska a Slovinska, které Miroslav Vysoudil pro studenty dlouhodobě pořádal. Na exkurzích jim zdatně sekundoval nejen při terénních výšlapech, ale také při večerních neformálních soutěžích a aktivitách, ze kterých (coby vynikající znalec vína) vycházel vždy (na rozdíl od nás studentů) svěží a plný elánu.

Za středomoravskou pobočku ČGS a katedru geografie PřF UPOL přeji Mirkovi do dalších let především mnoho zdraví, dobré nálady, pracovního elánu a také výbuchů radostí nad vstřelenými brankami nejen na Andrově stadionu, kde spolu se synem každý zápas povzbuzuje Sigmu, ale také v olomoucké „plechárně“, kam chodí podporovat Moru.

Jindřich Frajer

Životní jubileum Borise Burcina

Boris Burcin se narodil 3. ledna 1963 v Podbořanech. Je absolventem ekonomické a regionální geografie na Přírodovědecké fakultě Univerzity Karlovy (PřF UK) v Praze. Začínal jako odborný pracovník na Federálním statistickém úřadu. Od roku 1990 pracuje jako vědecký pracovník katedry demografie a geodemografie PřF UK. Zabývá se demografickými prognózami, metodami demografické analýzy a vývojem úmrtnosti.

Je autorem nebo spoluautorem řady odborných publikací a k jeho nejcitovanějším článkům patří *Demographic relevancy of increased use of assisted reproduction in European countries*.²

Při příležitosti kulatého životního jubilea jsme společně s časopisem Demografie oslovili několik jeho kolegů s otázkou: „Na jaký zážitek ve spojitosti v Borisem Burcinem nejvíce vzpomínáte?“

A Borisovi je už šedesát? No to by jeden neřekl... jeho biologický věk rozhodně neodpovídá jeho vizáži a mentálně také nestárne. Vždy jsem vítal a stále vítám náhodná a někdy i záměrně vyhledávaná setkání s „dvojčaty“ – Tomášem (Kučerou) a Borisem na našem geograficko-demografickém patře na Albertově 6. Byla to vždy buď legrace nebo odborná diskuze nebo taková kultivovaná „drbárna“ anebo vše dohromady, nikdy to ale nebyla ztráta času. S Borisem lze smysluplně diskutovat o demografických problémech, ale stejně tak o sportu nebo kultuře. Mé nejsilnější vzpomínky na něj a zážitky s ním jsou však spojeny s prostředím mimo Albertov – uvedu tři obrazy, které mně v mysli okamžitě vyvstávají.

Především si velmi jasně vybavuji návštěvu obou dvojčat u nás v bytě v Los Angeles, kde jsem před dvaceti třemi lety pobýval s rodinou s podporou Fulbright stipendia na California State University Los Angeles. Tomáš s Borisem nás tam při jejich konferenčním pobytu na pár dní navštívili. Spali u nás v bytě a podnikli

² KOCOURKOVÁ, J., BURCIN, B., KUČERA, T. (2014): Demographic relevancy of increased use of assisted reproduction in European countries. *Reproductive Health*, 37, 11, 1–10.

jsme několik společných výletů/exkurzí – především do Anza-Boreggo Desert State Park a Joshua Tree National Park, kde jsme se spolu toulali kalifornskými pouštěmi a obdivovali kaktusy a bizarní stromy Joshua. Při jednom mém neopatrném pohybu jsem si zapíchl trny kaktusu „jumping cholla“ do pravé ruky a vidím dodnes Borise, který soucítil s mojí bolestí.

Druhý obraz je mé setkání s Borisem v Amsterdamu, kde jsem po něm přebíral byt na pár dní stáže v Nizozemsku, kterou tam mnozí z Albertova absolvovali v 90. letech, a to díky spolupráci s tamní univerzitou a aktivitám prof. Petra Dostála. Vzpomínám, jak mi Boris velmi fundovaně a zapáleně předával zkušenosti, které ve městě a bytě nabral a které bylo dobré sdílet pro blaho mého pobytu.

Třetí obraz se pojí s výjezdem geografů a demografů na školení do Posázaví (někdy v 90. letech někde kolem hradu Šternberk), kde nám Boris Burcin zvyšoval počítačovou gramotnost a zejména nás vyučoval, jak psát ve WordPerfectu. Byl sám přesvědčen o tom, a přesvědčoval i nás, že WordPerfect zvítězí ve využití nad Wordem a jeho výuka a naše píle tedy má veliký smysl. To se ale záhy ukázalo být pouhým zbožným přáním, WordPerfect alespoň v našem prostředí zmizel z povrchu zemského. Z toho plyne, že není prognóza jako prognóza...

Jak řekl Charlie Chaplin, „to není žádné umění, být mladý, když nám je dvacet čtyři let“, přejí jistě i za mnohé další Borisovi to zralé mládí, zdraví, pracovní elán a pohodu a doufám, že se i mé obrazy s Borisem ještě brzy rozmnoží.

Dušan Drbohlav

katedra sociální geografie a regionálního rozvoje, Přírodovědecká fakulta UK

Borise si ze studií pamatuju jako rozvážného, bodrého zvolenského kluka mnoha zájmů, nejen sportovních. V několika odvětvích byl okresním přeborníkem. Zatímco jiní slovenští spolužáci během studia začali postupně přecházet do češtiny (aspoň v hovoru s „většinovými“ Čechy a našimi čtyřmi Vietnamci), Boris si svůj krásný středoslovenský jazykový etalon po celé studium zachoval. Jednou, někdy na počátku 80. let, jsme s Borisem na Albertově 6 dole u medvěda dlouze diskutovali na téma budoucnosti. Ne ve všem jsme se shodli a na mnoho témat jsme měli rozdílné pohledy. Byla to ale příjemná výměna názorů, nehádali jsme se, nefaulovali, nepřekřikovali. A co víc: Boris měl moji důvěru; cítil jsem, že s ním můžu velmi otevřeně diskutovat i o tématech tehdy velmi choulostivých. Hned tak s někým bych do podobného hovoru nešel.

Zdeněk Kukal

majitel společnosti Geotour

S Borisem jsme kolegové z Hlavního výboru České demografické společnosti a známe se jako kolegové ze dvou demografických kateder. Seznámila jsem se

s ním již před mnoha lety především jako s jedním z tvůrců demografických prognóz, které jsme také na naší katedře vypracovávali. Měli jsme tedy s kolegy od nás možnost konzultovat s ním jeho názory na různé scénáře demografických projekcí. Pro mne byl vždy trochu přísný, možná až příliš akurátní. Rozhodně to ale nikdy nebylo špatně. Naopak, díky tomu vyprovokoval ostatní kolegy k dalším úvahám na diskutované téma. V rámci České demografické společnosti se Boris vždy zapojil do činnosti Hlavního výboru s novými nápady, které jsme se následně snažili dotáhnout do úspěšného konce. Když se řekne Boris Burcin, tak si v první řadě vybavím demografické projekce, které společně s Tomášem Kučerou počítají.

*Jitka Langhamrová
vedoucí katedry demografie, Fakulta informatiky a statistiky VŠE*

Někdy na konci 90. let a možná i trochu dříve Boris Burcin spolu s Tomášem Kučerou dopočítali jednu ze svých prvních demografických prognóz. Potkal jsem Borise na chodbě právě ve chvíli, kdy na něj vykoukly první výsledky neuvěřitelného nárůstu počtu seniorů, poklesu počtu obyvatel v generaci 0–15 a obecně rychlé stárnutí populace v horizontu do roku 2030. Rychle mu došlo, co tyto výsledky znamenají pro společnost a její jednotlivé segmenty, a vyšel ze dveří nadýchat se na chodbě čerstvého vzduchu. Následující asi tři dny byl toho zcela plný a všem na počkání vyprávěl, čeho se dopočítal a jaké dopady to bude mít na ekonomiku a společnost. Měl pravdu už tehdy, před 25 lety...

*Radim Perlín
katedra sociální geografie a regionálního rozvoje, Přírodovědecká fakulta UK*

Zážitků s Borisem mám nespočet, a to v různých fázích mého života, nelze jednoduše vybrat jen jeden. Velmi výrazné vzpomínky mám dodnes z doby, kdy byl můj vyučující – jeho náročnost byla a stále je mezi studenty pověstná, a měl jsem tak logicky obavy, jak uspěji. Už od prvních hodin jsem však vycítil, že naše přístupy, často až puntičkářské, se ztotožňují, a poměrně rychle jsme k sobě našli cestu se vzájemným respektem, a to po celou dobu studia – ne náhodou tak byl Boris vedoucím mé bakalářské i diplomové práce. Posléze jsme se stali kolegy na katedře a začali spolupracovat i na jiné úrovni, ať už na různých projektech, publikační činnosti, při výuce, nebo v rámci České demografické společnosti (ČDS). V této souvislosti se mi vybaví zážitek z konference ČDS, která se konala v Brně, kdy jsme jednou v podvečer dostali neskutečnou chuť na zmrzlinu... Vyznali jsme proto do centra, ale dlouho jsme nemohli narazit na stánek se zmrzlinou, až jsme skončili v jedné kavárně na Zelném trhu, kde jsme konečně uspokoili své chuťové buňky – myslím, že byla úplně obyčejná čokoládová, ale v tu chvíli byla prostě

nejlepší :-)... Borisi, děkuji za vše! Přeji Ti především pevné zdraví a nám oběma mnoho dalších společných zážitků.

Luděk Šídlo

katedra demografie a geodemografie, Přírodovědecká fakulta UK

S Borisom Burcinom som sa prvýkrát stretol v roku 1988, keď sme spoločne absolvovali postgraduálne štúdium z demografie. On prišiel na postgraduál ako čerstvý absolvent vysokej školy, ja, hoci som od neho o niečo starší, ako začínajúci demograf. Odvtedy sme zostali v kontakte až do súčasnosti. Zo začiatku sme sa stretávali často, hlavne počas mojich pravidelných pracovných ciest do Prahy. Dnes sa osobne stretávame zriedka, v kontakte sme cez mail alebo telefón. Na osobné stretnutie však nevynecháme žiadnu príležitosť. Počas dlhých rokov, čo sa poznáme, som mal s Borisom možnosť viackrát spolupracovať, hlavne na rôznych prognózach alebo pri písaní spoločných článkov. Táto spolupráca bola pre mňa vždy prínosom. Najradšej však spomínam na naše prvé stretnutia zo začiatku 90. rokov. Boli sme mladí, prežívali sme dobu nových možností a výziev. Rozprávali sme sa o práci ale aj o veciach spoločenských a súkromných. Myslím, že práve tieto stretnutia boli základom pre naše priateľstvo.

Boris Vaňo

Výskumné demografické centrum INFOSTAT

Tento medailonek s přátelskými vzpomínkami na RNDr. Borise Burcina, Ph.D. byl rovněž publikován v časopise Demografie (63, 1) a byl sepsán na základě spolupráce výkonných redaktorů obou časopisů.

Životní jubileum Jiřího Hiesse

V březnu 2023 se významného životního jubilea dožil RNDr. Jiří Hiesse, přítel, spolužák a zakládající člen České asociace pro geoinformace (CAGI). S Jirkou jsem se poprvé intenzivněji setkal na studentské akci, kdy jsme jeli na jižní Slovensko zkoumat vulkanické půdy. Jirka absolvoval učitelské studium kombinace matematika–zeměpis na Přírodovědecké fakultě Univerzity J. E. Purkyně v Brně (nyní Masarykova univerzita) v roce 1987. Následujících více než dvacet let věnoval rozvoji

územního plánování a využití geografických informačních systémů ve veřejné správě. Jako jeden z prvních rozpoznal potenciál počítačového zpracování prostorových dat, důsledně na okresním úřadě ve Znojmě, v národním parku Podyjí

a konečně na krajském úřadu Vysočina prosazoval užívání GIS. A příznějme si, že to zejména zpočátku nebyla jednoduchá práce.

Začátky zavádění GIS v našich zemích pamatuje Eva Pauknerová (bývalá předsedkyně CAGI, organizátorka řady mezinárodních projektů): „Na přelomu 80. a 90. let jsem pracovala v Laboratoři DPZ (LADAP) ve Státním úřadu památkové péče a ochrany krajiny. V roce 1988 se mi podařilo získat podporu Britské kulturní rady pro pilotní československo-britský projekt ‚GIS CHKO Žďárské vrchy‘. Ten byl vlastně prvním funkčním GIS v Československu (zaručeně pro civilní účely), kde jsme pracovali s vektorovými i rastrovými daty, využívali prostorové a multikriteriální analýzy. A v té době nás postupně navštívilo několik zvidavých mladých mužů, se kterými jsem pak ráda spolupracovala, a mezi nimi byl také Jirka Hiess. A čas běžel a Jirka patří mezi nestory geoinformatiky v Česku.“

Na společnou práci s jubilantem ve veřejné správě vzpomíná Drahomíra Zedníčková (CEO TopGIS): „S Jirkou Hiessem jsem zažila za 7 let na okresním úřadě ve Znojmě neuvěřitelnou jízdu. První GIS si hledal svou cestu a já jsem měla to štěstí, že Jirka byl mým kolegou a kamarádem. Jeho kancelář vždy byla na celém úřadě tou progresivní, plnou nápadů a energie. První počítače, první mechaniky, první tiskárna, digitizér, licence ArcInfa a perový plotr. Společně s kolegou tiskli jmenovky na všechny dveře úřadu – vtipná historka, kdy nám některým změnili jména... ☺

Jirka využíval šikovně svých učitelských znalostí a dovedností a rozhodně po něm ve Znojmě zůstal kus dobře odvedené práce nejen v podobě zajímavých dat, ale hlavně ve znalostech mnoha kolegů. Dodnes na městském úřadě ve Znojmě čerpají z jeho nápadů. Měla jsem tu čest s Jirkou spolupracovat i na úrovni krajských úřadů. GIS Kraje Vysočina patřil a patří k těm nejlepším. Vždycky jsem říkala, že Jirka má vzácný talent pojmenovávat věci svým neotřelým a jedinečným způsobem. Pořád čekám, až napíše svou první knížku a já si ji s chutí přečtu.“

Jednou z předností Jiřího Hiesse byla jeho schopnost navazování společenských kontaktů a organizační dovednosti. Podílel se aktivně na organizování konferencí GIS ve veřejné správě (GIVS) a byl duchovním otcem a zakladatelem konferencí Územní plánování a GIS (UP GIS) na Bítově. Jakmile byla založena Česká asociace pro geoinformace, stal se jejím členem, brzy i členem předsednictva a v letech 2005–2012 předsedou. Jirka se významně zasadil o zviditelnění CAGI na mezinárodní úrovni a úzkou spoluprací s Evropskou asociací pro geoinformace (EUROGI), kde působil v období 2010–2013 jako člen evropské exekutivy. Prof. Jiří Horák (HGF VŠB) vzpomíná: „Jirka Hiess vedl CAGI poměrně složitým obdobím. Měl vždy nadhled, vnímal potřebu širšího rámce spolupráce a napojení na evropské iniciativy a partnery. Jak už to bývá u vizionářů, jejich slabší stránkou je operativní řízení.“

Přestože se naše profesní cesty s Jirkou rozešly po roce 2013, přidávám se ke gratulantům a přeji oslavenci do dalších let hodně zdraví a neutuchající životní optimismus.

Za kolektiv CAGI a Geografického ústavu Přírodovědecké fakulty Masarykovy univerzity Petr Kubíček za přispění Evy Pauknerové, Drahomíry Zedníčkové, Jiřího Horáka a Josefa Hnojila.

Petr Kubíček